

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**СПЕЦІАЛЬНИЙ
МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ
БЛОКФЛЕЙТА – СОПІЛКА**

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”

Спеціалізація
“Народне інструментальне мистецтво”

Київ 2007

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

**СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ
БЛОКФЛЕЙТА – СОПІЛКА**

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”

Спеціалізація
“Народне інструментальне мистецтво”

Київ 2007

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

**СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ
БЛОКФЛЕЙТА — СОПІЛКА**

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 12 с.

Укладач	Т. О. Малиш – викладач-методист Калуського коледжу культури і мистецтв, заслужений працівник культури України
Рецензенти:	М. В. Черепанин – професор Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, доктор мистецтвознавства В. Я. Савчук – доцент Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, заслужений діяч мистецтв України З. В. Коваль – викладач-методист Самбірського училища культури
Редактор	Є. Д. Колесник
Відповідальний за випуск	Т. Ф. Стронько

Навчальне видання

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк ризографічний
Ум. друк. арк. 0,7. Наклад 100 прим.

ПП “НОВА КНИГА”

21029, м. Вінниця, вул. Квятека, 20;

Тел./факс: (0432) 52-34-82, 52-34-81

E-mail: zbut@novaknyha.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2646 від 11.10.2006 р.

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

*Як солодко грає,
Як глибоко крає,
Розтинає білі груди,
Серденько виймає...*

(Леся Українка
“Лісова пісня”)

Сопілка – прамати сучасних духових інструментів – український народний інструмент, який знали ще в IV ст. до нашої ери в Єгипті, Індії, Греції, Римі, Україні, Румунії, Молдові. Немає куточка у світі, де б не було інструмента, подібного сопілці за будовою та звучанням. Про це свідчать літературні джерела, пам'ятки культури та твори живопису. Хроматична сопілка – рідна сестра білоруської дуди, польської флюярки, чеської сопілки, російської сопелі, молдавського, узбецького і таджицького ная, азербайджанського тутека, грузинської самамури.

Сопілка є сольним інструментом.

Основна мета курсу – підготувати музиканта ансамблів та оркестрів для роботи в закладах культури. В комплексі навчальних дисциплін народної спеціалізації коледжів культури і мистецтв предмет “Спеціальний музичний інструмент. Блокфлейта – сопілка” є одним з профілюючих. Курс навчально-виховної роботи з предмета розрахований на вісім семестрів. Навчання здійснюється за традиційною методикою, а саме: вивчення гам, арпеджіо різними штрихами та ритмічними малюнками: вивчення інструментальних творів різних за стилем і характером з поступово зростаючим рівнем виконавських труднощів.

Форма заняття в класі – індивідуальне заняття та самостійне вивчення.

В середині семестру, студент складає технічний залік. В кінці семестру – диференційований залік або екзамен. Індивідуальний робочий навчальний план студента складається з урахуванням його індивідуальних особливостей та музичних даних, рівня музично-теоретичної та технічної підготовки; із дотриманням основних дидактичних принципів послідовності, систематичності і доступності.

Основу навчального репертуару складають різні по жанру, формі та характеру художні твори та обробки народних мелодій.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Кредити 594/11	Самостійне вивчення 201	Індивідуальні заняття 393
-------------------	----------------------------	------------------------------

СІТКА ГОДИН:

Курс	I	I	II	II	III	III	IV	IV
Семеср	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
К-сть тижнів	18	21	17	20	17	20	16	15
К-сть год. в тиждень	2	2	3	3	3	3	3	3
Всього годин	56	67	71	95	71	95	83	56
Аудиторних годин	36	42	51	60	51	60	48	45
Годин самостійної роботи	20	25	20	35	20	35	35	11
Форма контролю	Д/З	Д/З	Іспит	Д/З	Іспит	Д/З	Іспит	Д/З Держ. іспит

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КУРСУ:

1. Оволодіння навиками гри на інструменті та арсеналом його виражальних можливостей.
2. Ознайомлення з основними етапами роботи над музичним твором.
3. Відпрацювання інструментального музичного матеріалу для розвитку технічних даних музиканта.
4. Вдосконалення та розвиток музичних здібностей, художнього смаку та рівня виконавської культури.
5. Формування навичок самостійної роботи і досвіду концертних виступів.
6. Формування навичок імпровізації в народному стилі, транспонування і підбору на слух.

ЗМІСТ КУРСУ

I курс, I семестр

Протягом семестру студент повинен:

- оволодіти основними прийомами гри;
- ознайомитися з настроюванням інструмента;
- освоїти штрихи: *legato*, *staccato*;
- грати мажорні та мінорні гами, арпеджію до одного знака;
- працювати над розширенням діапазону основної аплікатури;
- вивчити два етюди на різні види техніки.

Художній репертуар: три різнохарактерні п'єси (одна з них обробка народної мелодії чи танцю).

У середині семестру технічний залік: гами, арпеджію, два етюди.

У кінці семестру диференційований залік: три п'єси, студент звітує про виконану самостійну роботу.

Самостійна робота

1. Ознайомлення з історичними даними про виникнення та розвиток інструмента, з особливостями його конструкції, відомими виконавцями-сопілками.

2. Написання анотацій до творів, що вивчаються.
3. Читання нот з аркуша.

I курс, II семестр

Студент повинен:

- грати мажорні і мінорні гами, арпеджію до двох знаків;
- освоїти подвійне *стакато* в повільному темпі.
- вивчити два етюди.

Художній репертуар: чотири різнохарактерні п'єси.

На технічний залік виносяться гами, два етюди на різні види техніки (один з них вивчений самостійно), одна п'єса.

На диференційований залік виносяться три твори художнього репертуару.

Самостійна робота

1. Читання нот з аркуша.
2. Підбір по слуху (народні мелодії).
3. Анотації до творів, що вивчаються.
4. Слухання музики.
5. Вивчення етюда.

II курс, III семестр

Студент повинен:

- грати мажорні і мінорні гами, арпеджію до 3-х знаків;
- освоїти додаткову аплікатуру;
- вивчити два етюди на різні види техніки.

Художній репертуар: чотири різнохарактерні п'єси.

На технічний залік виносяться гами, арпеджію, два етюди (один з них вивчений самостійно), п'єса.

На екзамен виносяться три твори художнього репертуару.

Самостійна робота

1. Читання нот з аркуша;
2. Підбір по слуху (народні мелодії);
3. Транспонування, освоєння сопілки-сопрано (фрілки);
4. Написання анотацій до творів, що вивчаються;
5. Вивчення етюда.

II курс, IV семестр

Студент повинен:

- грати мажорні і мінорні гами, арпеджію до 4-х знаків;
- працювати над розширенням діапазону третьої октави;
- вивчити 2 етюди.

Художній репертуар: чотири різнохарактерні твори.

На технічний залік виносяться гами, арпеджію, два етюди (один з них вивчений самостійно), п'єса.

На диференційований залік виносяться три твори художнього репертуару.

Самостійна робота

1. Читання нот з аркуша.
2. Гра на слух.
3. Транспонування.
4. Освоєння сопілки-альта.
5. Написання анотацій до творів, що вивчаються.
6. Вивчення етюда.

III курс, V семестр

Студент повинен:

- грати мажорні і мінорні гами, арпеджію до 5-ти знаків;
- працювати над технікою подвійного, потрійного *стакато*.
- вивчити 2 етюди (один з них вивчений самостійно).

На технічний залік виносяться гами, арпеджію, 2 етюди (один з них вивчений самостійно), п'єса.

Художній репертуар: чотири різнохарактерні п'єси.
На екзамен виносяться три твори художнього репертуару.

Самостійна робота

1. Ознайомлення з основами імпровізації в народному стилі.
2. Вивчення трелі, форшлягу.
3. Освоєння сопілки-тенора.
4. Написання анотацій до творів, що вивчаються.
5. Вивчення етюда.

III курс, VI семестр

Студент повинен:

- грати мажорні і мінорні гами, арпеджіо до 5-ти знаків;
- виконувати хроматичні послідовності;
- вивчити два етюди.

Художній репертуар: чотири різнохарактерні п'єси.

На технічний залік виносяться гами, 2 етюди, п'єса (вивчена самостійно).

На диференційований залік виносяться три твори художнього репертуару.

Самостійна робота

1. Удосконалення навичок імпровізації в народному стилі та виконавської майстерності.
2. Освоєння сопілки-бас.
3. Анотації до творів, що вивчаються;
4. Твір художнього репертуару.

IV курс, VII семестр

Студент повинен:

- грати мажорні і мінорні гами, арпеджіо різноманітними штрихами і ритмічними малюнками;
- виконувати хроматичні послідовності від різних звуків;

- Вивчити етюд.

Художній репертуар: чотири різнохарактерні п'єси.

На технічний залік виносяться гами, арпеджіо, етюд, п'єса (вивчена самостійно).

На екзамен виносяться три твори художнього репертуару.

Самостійна робота

1. Освоїти сопілку-дводенцівку та ознайомитись з інструментом – флейта пана "Най".
2. Розпочати підготовку до державного екзамену.
3. Написати анотації до творів, що вивчаються.
4. Вивчити п'єсу

IV курс, VIII семестр

Студент повинен:

- удосконалювати набуті раніше музично-виконавські навички;
- розвивати навички самостійної роботи над навчальним матеріалом;
- удосконалювати злагодженість ансамблевого виконання з концертмейстером.

Протягом семестру студент повинен вивчити два нових твори і включити у програму державного іспиту два твори з попередніх семестрів.

В кінці семестру проводиться диференційований залік у формі прослуховування державної екзаменаційної програми.

Державний іспит:

Чотири різнохарактерні твори (два – з попередніх семестрів):

1. Твір великої форми.
2. Твір української класики.
3. Твір сучасного композитора.
4. Обробка народної пісні чи танцю.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ МУЗИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Етюд

1. Келлер Е. Етюд для флейти. – М., 1960.
2. Мазур Я. Вправи та етюд для хроматичної сопілки. – К., 1979.
3. Міллер К. 15 етюдів і капричіо. – М., 1963.
4. Назаров М. Вибрані етюд для гобоя. – М., 1986.
5. Платонов М. 30 етюдів для флейти. – Л., 1946.
6. Платонов М. Школа гри на флейті – М., 1988.
7. Ягудін Ю. 30 етюдів, 24 етюд. – К., 1984.
8. Келлер Е. 24 етюд. – К., 1984.
9. Томашевський Ф. Збірник легких етюдів. – М., 1998.

I курс

1. Онегін М. Полонез.
2. Нечипоренко А. Полька “Гребіночка”.
3. Попадюк В. Сільська полька.
4. Йову В. Бегуте.
5. Моцарт В. Арія з опери “Чарівна флейта”.
6. Малиш Т. П’еса для сопілки.
7. Бах Й. Маленька жига.
8. Лядов О. Вальс.
9. Дебюссі К. Місячне сяйво.
10. Чайковський П. Полька.
11. Лядов О. Прелюдія.

II курс

1. Шуберт Ф. Аве Марія.
2. Моцарт В. Турецький марш.
3. Комаровецький А. Варіації на тему української народної пісні “Вийшли в поле косарі”.
4. Корчинський М. Вівчарський трептіх.
5. Глюк Х. Мелодія із опери “Орфей”.

6. Попійчук Д. Буковинський весільний козачок.
7. Равель М. Павана.
8. Гендель Г. Соната соль мінор, ля мінор, Фа мажор.
9. Пуленк Д. Соната.
10. Гендель Г. Соната.

III курс

1. Монті В. Чардаш.
2. Бах Й. Скерцо.
3. Корчинський М. Парафраз на українську народну пісню “Верховина”.
4. Обробка Орла С. “Гуцулка”.
5. Малиш Т. Сирба.
6. Шольц П. Фантазія на українську народну пісню “Верховина”.
7. Вимер І. Гуцульська рапсодія.
8. Чимароза Д. Концерт соль мажор.
9. Скорик М. Мелодія із музики до кінофільму “Високий перевал”.
10. Дога Є. Кодри.
11. Дініку Г. Угорський народний танець “Чардаш”.
12. Попадюк В. Фантазія на гуцульські теми.
13. Шостакович Д. Романс із кінофільму “Овід”.
14. Шуберт Ф. Музичний момент.

IV курс

1. Дініку Г. Весняний хоровод.
2. Корчинський М. Думка.
3. Різоль М. Чардаш.
4. Дініку Г. Хора-стакато.
5. Вівальді А. Концерт ля мінор.
6. Попадюк В. Фантазія на українські теми.
7. Мендельсон Ф. Пісня без слів.
8. Обробка Макаренка О. Молдавський танець.
9. Бах Й. Концерт ля мінор.

10. Кіціке І. Концертна сирба.
11. Міський І. Буковинські награвання.
12. Шуберт Ф. Баркарола.
13. Гендель Г. Жига.
14. Дебюссі К. Дівчина з волоссям кольору льону.
15. Вівальді А. Концерт До мажор.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Дверій Р.* Нове про концертну сопілку. – М., 1976.
2. *Йову В.* Методика для “Ная”. – К., 1982.
3. *Леонтів П., Печенюк С.* Буквар сопілкаря. – Поділля, 1988.
4. *Мазур Я.* Юному сопілкареві. – К., 1976.
5. *Платонов М.* Школа гри на флейті. – М., 1988.
6. *Покровський Л.* Початкові уроки гри на блокфлейті. – М., 1982.
7. *Пушечников І.* 24 уроки на блокфлейті. – Л., 1985.
8. *Склар І.* Подарунок сопілкарю. – К., 1968.
9. *Цибін Ю.* Основи техніки гри на блокфлейті. – М., 1940.